

Sociologia de l'empresa

2015/2016

Codi: 100482

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500258 Relacions laborals	OB	2	1

Professor de contacte

Nom: Pilar Carrasquer Oto

Correu electrònic: Pilar.Carrasquer@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Juan Rodriguez Soler

Prerequisits

Es recomana haver cursat amb èxit l'assignatura Sociologia de Treball i de les Relacions Laborals (primer curs, segon semestre del Grau de RRLL)

Objectius

Es tracta d'un assignatura obligatòria de segon curs, primer semestre. És, per tant, una assignatura bàsica que pretén introduir l'alumnat en l'anàlisi de l'estructura i l'organització de l'empresa, mitjançant els principals enfocaments teòrics, des d'una perspectiva sociològica.

Aquest treball conceptual ha de permetre conèixer i interpretar les transformacions actuals en les empreses i els seus efectes sobre l'organització del treball, les relacions laborals i les polítiques de gestió de la mà d'obra.

Uns objectius que es complementen amb l'adquisició d'habilitats bàsiques pel que fa a la cerca, elaboració i anàlisi de fonts estadístiques oficials lligades a la problemàtica de l'empresa, així com també d'aquelles que propicien el treball en equip i l'autoorganització i responsabilització del treball.

És així que en acabar l'assignatura, l'alumnat serà capaç de:

- Conèixer les distintes aproximacions sociològiques a l'anàlisi de l'empresa.
- Distingir les distintes dimensions, dinàmiques i protagonistes que conformen i intervenen en les empreses.
- Contextualitzar l'activitat empresarial
- Aplicar aquests coneixements a l'anàlisi crítica i rigorosa de les empreses
- Disposar de les eines bàsiques per a intervenir en el camp empresarial (gestió recursos humans i relacions laborals, especialment)
- Fer servir les principals bases de dades i/o fonts estadístiques d'aquest camp
- Disposar de les habilitats bàsiques que permetin un treball autònom i cooperatiu

Competències

- Assessorar organitzacions sindicals i empresarials i els seus afiliats.

- Contrastar la igualtat entre homes i dones en els llocs de treball i solucionar les qüestions sorgides amb la Llei d'igualtat.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Expressar idees o fets d'una manera clara i persuasiva.
- Identificar, analitzar i resoldre els problemes i les situacions complexes des d'una perspectiva interdisciplinària (econòmica, històrica, jurídica, psicològica, sociològica).
- Identificar les bases de les principals àrees de relació jurídica i d'organització en el camp del treball humà.
- Redactar i formalitzar informes i escrits.
- Treballar en equip

Resultats d'aprenentatge

1. Conèixer els conceptes bàsics de l'organització social del treball en l'empresa.
2. Conèixer els conceptes bàsics relacionats amb els agents socials de les relacions laborals.
3. Conèixer els plans de la igualtat, la conciliació i la sostenibilitat en l'empresa.
4. Definir els conceptes bàsics de les relacions entre la societat i l'empresa.
5. Definir i identificar les qualificacions, les competències i la segregació ocupacional.
6. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
7. Entendre els problemes derivats del conflicte en les relacions laborals.
8. Expressar idees o fets d'una manera clara i persuasiva.
9. Reconèixer els grups de pressió i l'acció col·lectiva.
10. Redactar i formalitzar informes i escrits.
11. Treballar en equip.
12. Trobar el consens en les relacions laborals.

Continguts

El programa consta de 4 grans blocs temàtics:

Bloc 1. Introducció

Tema 1. Origen i objecte de la sociologia de l'empresa.

L'empresa com a organització i burocràcia. L'empresa com a institució. L'empresa com a sistema. L'empresa i les relacions amb l'entorn

Bloc 2. Principals enfocaments teòrics sobre l'organització i l'empresa

Tema 2. El model clàssic d'empresa

L'Escola clàssica: l'Organització Científica del Treball (OCT) de Taylor. El *management administrative* de Fayol. El fordisme i l'organització de la producció en massa. La perspectiva burocràtica i l'autoritat.

Tema 3. Les reaccions teòriques al model clàssic

La reacció a l'OCT: l'Escola de Relacions Humanes i el seu paper complementari al Taylorisme. Teories de l'activació i de la motivació. L'Escola de Recursos Humans. L'enfocament sociotècnic. Els models de "democràcia industrial": la participació a l'empresa.

Tema 4. Els debats actuals

Empresa i societat: responsabilitat social de l'empresa. Organització, cultura i gestió de la diversitat. Les polítiques d'igualtat entre homes i dones

Bloc 3. les transformacions de l'empresa: reorganització de la producció, flexibilitat, qualificació

Tema 5. Crisi del taylorisme

La crisi del taylorisme i les seves implicacions sobre l'organització del treball i de l'empresa. Les estratègies empresarials de flexibilitat i el paper de la innovació tecnològica com a factor de canvi. El debat sobre innovació tecnològica i qualificació.

Tema 6. Canvis en l'organització del treball taylorista.

Les noves formes d'organització del treball: el grups de treball. La flexibilitat interna. Polivalència, autonomia i participació.

Tema 7. Canvis en l'organització del procés productiu i models d'empresa

Descentralització productiva i models de xarxes. Especialització flexible: districtes industrials, conglomerats. Microregulació i desenvolupament local. La divisió del treball entre empreses. El "Toyotisme": un nou model d'organització de l'empresa.

Bloc 4. Les transformacions en les relacions laborals i en la gestió dels recursos humans a l'empresa

Tema 8. Els recursos humans i les noves experiències productives

El discurs de la "requalificació" professional. El paper de la formació a l'empresa.

Tema 9. La gestió dels recursos humans i les noves formes d'autoritat a l'empresa

Nous conceptes i noves formes de gestió: implicació i participació vs. integració i subordinació?

Tema 10. Les relacions laborals a l'empresa: canvis i continuïtats

Nous continguts de la negociació col·lectiva. Cap a la individualització de les relacions laborals?

Metodologia

Els objectius del curs s'assoliran a partir de la combinació entre les sessions teòriques i mètodes de treball que impliquen la participació activa de l'alumnat. Es pretén estimular l'autoaprenentatge, el treball en equip, el raonament crític, així com l'habilitat per acotar i resoldre problemes que tenen a veure amb la dinàmica laboral a les empreses.

Les **sessions teòriques signifiquen al voltant del 60%** de les hores presencials a l'aula. El **40% restant corresponen a la realització i presentació de pràctiques** a l'aula, al treball de seguiment de les activitats de grup i a la presentació del resultat final dels treballs.

A començaments de curs s'indicarà el contingut i la metodologia precises per al desenvolupament dels treballs pràctics.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Debat	3,5	0,14	4, 8
Exposició professorat	39	1,56	1, 2, 4, 7
Preparació prova final escrita	15	0,6	1, 2, 4, 6

Seminaris alumnat	4,5	0,18	1, 2, 4
Treball en grup	3	0,12	
Tipus: Supervisades			
Documentació i bibliografia	3,5	0,14	1, 2, 4, 7
Lectures orientades	8	0,32	1, 2, 4, 7, 9, 12
Treball en grup	8	0,32	
Tutories individuals i col.lectives	3	0,12	1
Tipus: Autònomes			
Cerca informació	15	0,6	1, 2, 4
Estudi personal	25	1	1, 2, 4, 7, 9, 12
Organització i elaboracio materials	15	0,6	4, 6, 8, 10

Avaluació

L'avaluació respon a la modalitat d'**avaluació continuada, individual i de grup**

I) Avaluació de grup

L'avaluació de grup pretén copsar la capacitat de treballar en equip, així com la capacitat de síntesi i d'expressió oral i escrita. Aquesta avaluació consistirà en la realització de **seminaris pràctics, un dels quals implicarà la presentació oral a l'aula del treball realitzat**, en plenari. Representa el **45% de la nota final** (**35%** textos escrits; 10% presentació oral i debat).

L'**assistència als seminaris i al debat final és obligatòria**. No s'acceptaran treballs fora de termini. Els treballs suspesos o no presentats i l'absència a qualsevol dels seminaris suposarà la resta proporcional de la nota en l'avaluació final. Els seminaris i exercicis que no s'hagin lliurat o presentat en el termini previst, o que no hagin estat superats, **no es podran recuperar**.

II) Avaluació Individual

L'avaluació individual pretén copsar el grau d'assoliment dels coneixements analítics i conceptuals per part de l'alumnat, així com la seva capacitat crítica i de raonament. L'avaluació consistirà en una **prova final individual escrita**, d'un màxim de 2 hores de duració.

Aquesta prova final individual significarà el **55% de la nota final de l'assignatura**, però caldrà assolir un **mínim de 4 sobre 10 en aquesta prova per a fer promig amb les notes de pràctiques i poder aprovar l'assignatura**.

III) Sospesos i "no presentats"

L'alumnat que no hagi superat l'assignatura però que s'hagi presentat a la prova escrita individual final, podrà accedir a una prova de recuperació, al final del primer semestre, sempre que la **nota de prova final**

individual escrita sigui igual o superior a 3 sobre 10. L'alumnat que no s'hagi presentat a la prova escrita final o tingui una nota inferior a 3 sobre 10, no podrà presentar-se a la prova de recuperació. Aquesta prova també serà individual i escrita, en una data que es farà pública amb suficient antelació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació de grup, escrita	35% nota final	4,5	0,18	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12
Avaluació grup, presentació oral i debat final	10% nota final	1	0,04	8, 11
Avaluació individual	55% nota final	2	0,08	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 12

Bibliografia

Bibliografia (*)

Bibliografia general: obres de referència i manuals

BONAZZI, G. (1994) *Història del pensament organitzatiu*. Vic: Eumo Editorial.

CARNOY, M. (2001) *El trabajo flexible en la era de la información*. Madrid: Alianza.

FERNÁNDEZ RODRÍGUEZ, C. (2007) *Vigilar y organizar. Una introducción a los Critical Management Studies*. Madrid:Edit. Siglo XXI.

FINKEL, L.,(1994) *La organización social del trabajo*. Madrid: Piràmide.

HARRISON, B. (1997) *La empresa que viene*. Barcelona: Paidós.

INFESTAS GIL, A. (2001) *Sociología de la Empresa*. Salamanca: Amaru.

INFESTAS GIL, A; **SANAGUSTIN, M^a V. (coords.) (2004) *Hacia una nueva empresa***. Salamanca: Amaru.

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales*. Madrid: Delta Publicaciones (3a edición).

MIGUÉLEZ, F. PRIETO, C. (eds.) (1999) *Las relaciones de empleo en España*. Madrid, Siglo XX Ed.

RITZER, G. (1996) *La McDonalització de la societat. Un anàlisi de la racionalització de la vida cotidiana*. Barcelona: Ariel.

WATSON, T. (1994) *Trabajo y Sociedad*. Barcelona: Hacer Editorial.

Bibliografia específica obligatòria per temes

Tema 1

BRUNET, I.; BELZUNEGUI, A. (2005): *Teorías sobre la empresa*. Madrid: Piràmide (**pàgs. 83-91, 113-128**).

INFESTAS GIL, A. (2001) *Sociología de la Empresa*. Salamanca: Amaru. (**Cap. 1, pàgs. 19-44**)

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales op. cit. Capítulo 2: La empresa (pàgs. 33-54)*

Tema 2

CORIAT, B., (1982) *El taller y el cronómetro. Ensayo sobre el taylorismo, fordismo y la producción en masa*, Madrid, SXXI. **CAP.1 (pàgs. 8 a 22), CAP. 2 (pàgs. 23 a 37) i CAP.3 (pàgs. 38 a 51).**

FINKEL, L. (1994) *La organización social del trabajo*, op. cit. **CAP. 3: 3.1/3.3/3.3/3.4 (pàgs. 113 a 137)** i Lectura nº 5: *Management científico -fragment- (F.W. Taylor) (pàgs. 161-170)*

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales. Op. cit. Capítulo 12: "Paradigmas de la organización social del trabajo" (pp. 405-453).* - també útil pel Tema 3.

MARGLIN, S. (1977) "Orígenes y funciones de la parcelación del trabajo. ¿Para qué sirven los patronos?", a A. Gorz, *Crítica de la división del trabajo*, Barcelona: Laia. **(pàgs. 45 a 96)**

Tema 3

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales. Op. cit. Capítulo 12: "Paradigmas de la organización social del trabajo" (pp. 405-453).*

PRIDA, B., (1988) "Viejas y nuevas formas de organización del trabajo", a Garmendia i d'altres, *Sociología industrial y de la empresa*. Madrid: Aguilar. **(pàgs. 63 a 83)**

Tema 4

ARAGÓN, J., ROCHA, F. (2009). Los actores de la responsabilidad social empresarial: el caso español. *Cuadernos de Relaciones Laborales, Vol. 27, núm. 1., pàgs. 147-167.*

CARRASQUER, P. MASSÓ, M., MARTÍN, A. (2007) "Discursos y estrategias en torno a la conciliación de la vida laboral y familiar en la negociación colectiva", a [Papers : revista de sociologia](#), nº 83, **pàgs. 13-36.**

Tema 5

FINKEL L. (1994) *La organización social del trabajo. Op. cit. Capítulo 4: (pàgs 249 a 281)*, Lectura nº 9: *Trabajo y capital monopolista -fragment- (H. Braverman) (pàgs. 285 a 294)* i Lectura nº 10: *El debate sobre la descualificación -fragment- (S. Wood) (pàgs. 295 a 307).*

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales. Op. cit. Capítulo 11: "Formación y empleo: cualificación y competencia profesional" (pp. 375-401).* - també recomanada pel tema 8-

MARTIN, A.- LOPE, A. (1999) "¿Sirve la formación para tener empleo?", *Papers*, nº 58. **pàgs.39-73.**

ROLLE, P.: "Asir y utilizar la actividad humana. Calidad del trabajo, cualificación y competencia" a VVAA: *Lo que el trabajo esconde. Materiales para un replanteamiento del análisis sobre el trabajo*. Madrid: Traficantes de Sueños. 2005 **(pàgs. 197-208).**

VERD, J.M; MASSÓ, M. (2007): "Las competencias y el trabajo invisible en el trabajo administrativo de consultas externas hospitalarias", a *Papers. Revista de Sociologia*, nº 83. **(pàgs 169-189)**

Tema 6

FERNÁNDEZ STEINKO, A. (2001) "El sabor agridulce de los grupos de trabajo" a *Cuadernos de Relaciones Laborales*, nº 18, **pàgs. 257-283 (Recomanable també pels Temes 8 i 9).**

FINKEL, L. (1994), Lectura nº 6: *Nuevos desarrollos en la fabricación: el sistema "justo a tiempo"* (A. Sayer) (**pàgs. 171 a 196).**

GHARRON, E., FREYSSINET, M. (1996) "La "producción reflexiva" en la fábrica Volvo de Uddevalla", a *Sociología del Trabajo* nº 27, primavera. (**pàgs. 103-129).**

- veure també bibliografia **tema 3-**.

Tema 7

ALÓS, R. (1999): "Las políticas de desarrollo local en Cataluña", *Papers*, no. 58 (**pàgs. 75-93**), disponible a : <http://ddd.uab.es/pub/papers/02102862n58p75.pdf>

BECATTINI, G., "Los distritos industriales y el reciente desarrollo italiano", a *Sociología del Trabajo*, nº 5, febrero, 1989. (**pàgs. 3-17).**

BONAZZI, G., "Modelo japonés, toyotismo, producción ligera: algunas cuestiones abiertas", en rev. *Sociología del Trabajo* nº 18, primavera, 1993. (**pàgs. 3-21**)

CAPECCHI, V. (2003): "La crisi del modelo emiliano: el aumento de los trabajos atípicos y de riesgo" a *Sociología del Trabajo*, nº 48. **Pàgs 17-43**

CASTILLO, J.J. (1991) *Reestructuración productiva y organización del trabajo*, a MIGUELEZ-PRIETO (ed.), *Las relaciones laborales en España*, Madrid, SXXI. (**pàgs. 23-41**)

FINKEL, L. (1994), *La organización social del trabajo*, op. cit. **Lectura nº 6: Nuevos desarrollos en la fabricación: el sistema "justo a tiempo" (A. Sayer) (**pàgs. 171 a 196).****

HARRISON, B. (1997) *La empresa que viene*. Barcelona: Paidós. (**pàgs. 101-114/218-222).**

LOPE, A.; GIBERT, F.; ORTIZ, D. (2002): *Atajar la precariedad laboral*. Barcelona: Icaria. (**pàgs. 127-142).**

PRIETO, C., "Globalización económica, relación de empleo y cohesión social", a *Papers*, nº 58 (**p.13-37**)

Tema 8

KÖHLER, H-D; MARTÍN, A. (2011) *Manual de la Sociología del trabajo y de las Relaciones laborales*. Op. cit. **Capítulo 11: "Formación y empleo: cualificación y competencia profesional" (pp. 375-401). - també recomanada pel tema 8-**

MARTÍN, A., LOPE, A. (1993) "Dinámica de las cualificaciones y políticas de recursos humanos", a *Economía y Sociología de la Empresa*, nº 21-22 (**pàgs. 115-127).**

Tema 9

BOLTANSKI, L.; CHIAPELLO, È.(2002) *El nuevo espíritu del capitalismo*. Madrid: Akal. (**pàgs. 140-152**) (**també útil pel tema 8**)

FRÖLICH, D.; GILL, C., KRIEGER, H., "Caminos hacia la participación en la Comunidad Europea", a *Sociología del Trabajo* nº 11, invierno, 1990-1991, (pàgs.3-23).

KRINGS, B-J.; MÓNIZ, A.B.: "¿Competencia o cooperación? Sobre el desarrollo sociocultural de la sociedad de la información" a *Sociología del Trabajo*, nº 44. 2001. **Pàgs. 125-143.**

PRIETO, C. "Cambios en la gestión de la mano de obra: interpretaciones y crítica", a *Sociología del Trabajo*, nº 16, 1992, (pàgs. 77-101)

Tema 10

LOPE, A.; ALOS, R. (1999) "La acción sindical en la empresa. Entre el desconcierto y la reacción", a MIGUELEZ-PRIETO, *Las relaciones de empleo en España*, op. cit. , (pàgs. 213-235).

(*) A començaments de curs s'explicitarà la bibliografia bàsica obligatòria en el programa detallat de l'assignatura